Hojii Iimaana Diigu-Kutaa 5

Description

Kutaalee darban keessatti Rabbiin ala wanta biraatiif silati seenuu fi qalma qaluun (wareegun) shirkii akka taâ€™e ilaalle jirra. Harâ€™as itti fufuun Rabbiin ala wanta biraatiif sujuudu fi rukuâ€™a buâ€™uun (mataan gadi jechuun) shirkii akka taâ€™e ni ilaalla. Isin qophiidhaa?

(B)-Gara murtii Rabbii oltaâ€™aan ala wanta biraatif sujuudu fi rukuâ€™a buâ€™uutti yoo dabarre immoo kuni shirkii zaahiraa (ifatti bahe) irraayyi. Shakkii hin qabu, sujuudaa fi rukuâ€™uni ibaada Rabbii tokkicha shariika hin qabneef taâ€™uu qabaniidha. Namni Rabbii oltaâ€™aan ala kan biraatiif sujuude ykn rukuuâ€™a buâ€™e shirkii hojjatee jira. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿لَا تَسْجُدُوا۟ لِلشَّمْسِ وَلَا لِلْقَمَرِ وَٱسْجُدُوا۟ لِلَّهِ ٱلَّذِى
خَلَقَهُنَّ إِن كُنتُمْ إِيَّاهُ تَعْبُدُونَ﴾

â€œIsa kan gabbartan yoo taatan, aduu fi jiâ€™aaf hin sujuudinaa, Rabbii isaan uumeef sujuudaa.â€• Suuratu Fussilat 41:37

Kana jechuun Isatti waa hin qindeessinaa. Isa gabbaruun keessan wanta biraa gabbaruu waliin isin hin fayyadu. Dhugumatti, Inni Isatti waa qindeefamu hin araaramu. (Ilaali Tafsiiru Ibn Kasiir 4/104)

Warri beekumsaa gariin ibsa aayata tanaa ilaalchisee akkana jedhan: Namni Rabbiif gabricha qulqulluu taâ€™uu barbaade, Isa malee homaafu hin sujuudin, aduu fi jiâ€™aaf hin sujuudin. Isaan lamaaniin (aduu fi jiâ€™aan) uumamtoota olii gabbaruu irraa akeekachiise, uumamtoonni gadii kan akka dhagaalee, mukkeen, qabrii fi kkf immoo san caalaa [irraa akeekachifamuu kan qabaniidha.] Sujuunni haqa Khaaliqaati. Wanti fedhee haa galu, hundemaa uumamaaf (makhluuqaaf) hin sujuudamu. Uumama keessatti aduun, jiyni, waliyyiin, nabiyyiin, dhagaan, mukni fi kkf wal qixxaatu. [Uumamtoota kanniin keessaa tokkofillee sujuunni hin taâ€™u.]â€• (Ad-Diinul Khaalis 2/53)

Akkasumas, aayat armaan olitti aanse Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa akkana jedhee jira:

فَإِنِ ٱسْتَكْبَرُوا۟ فَٱلَّذِينَ عِندَ رَبِّكَ يُسَبِّحُونَ لَهُۥ بِٱلَّيْلِ
وَٱلنَّهَارِ وَهُمْ لَا يَسْـَٔمُونَ ۩ ٣٨

â€œYoo of tuulan, kanneen (malaaykonni) Gooftaa kee bira jiran halkanii guyyaa Isa qulqulleessu, isaan hin hifatan.â€• Suuratu Fussilat 41:38

Namni Rabbii tokkichaaf sujuude, Rabbii tokkichaaf gadi jedhee fi masakamee jira, gadi of xiqqeessu guutuu fi jaalala galmaan gahe. Faallaan kanaa, nama ibaadaadhaan Rabbiin tokkichoomsu irraa of tuuledha. Ibaada kana keessaa sujuuda. Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa of tuultoota kanniin adabbii nama salphisuu isaaniif waadaa galee jira:

﴿إِنَّ ٱلَّذِينَ يَسۡتَكۡبِرُونَ عَنۡ عِبَادَتِي سَيَدۡخُلُونَ جَهَنَّمَ دَاخِرِينَ﴾

â€œDhugumatti, isaan Ana gabbaruu irraa boonan (of tuulan), salphattoota taâ€™anii Jahannam seenuf jiru.â€• Suuratu Ghaafir 40:60

(Kana jechuun Ani Gooftaa isaanii qananii adda addaatiin isaan qananiisu taâ€™ee osoo jiru, namoonni of tuuluu isaanii keessatti lixuun Anaaf of gadi qabuu fi ajajamu didan, Guyyaa Qiyaamaa xiqqaattoota fi salphattoota taâ€™anii Jahannamiin ni seenu.[1])

Qurxubiin ni jedha: â€œsujuuda irraa dhoowwame kana wallaaltonni mutasawwifaa yeroo sheekkota isaanitti seenan, dhageefatanii fi araarama isaan irraa kadhatan isaaniif sujuudu aadaa godhatanii jiru. Isaan keessaa tokko akka oduu isaatti haalli yoo isatti cime, wallaallumma isaa irraa kan kaâ€™e miilarratti kufee sujuudaâ€¦ carraaqqin isaa bade, hojiin isaas haxaawame.â€• (Tafsiir Qurxubii 1/294)

Ibsa shirkii kanaa ilaalchisee Ibn Al-Qayyim akkana jedha: gosoota shirkii keessaa barataan sheekaf sujuududha. Nama sujuudu fi nama sujuudamufu irraa kuni shirkiidha. Wanti ajaaâ€™iba, akkana jechuu isaaniiti: kuni sujuudaa miti. kuni kabajuu fi gadi of qabuuf mataa miila sheekaa irra kaaâ€™u qofaadha. Namoota kanniin akkana jedhama: wanta jettan osoo jettanii, haqiiqan sujuudaa: kan sujuudamuuf jedhanii mataa lafa irra kaaâ€™uudha. Haaluma kanaan, sanamaaf, aduuf, urjiif, dhagaaf sujuunni godhamu hundi mataa lafa irra kaaâ€™udha. (Madaariju Saalikiin 1/344-345)

Ammas, ni jedha: sheekonni jallinnaa Gooftummaaf dorgoman dhufanii barattoota (hordoftoota) isaanii isaaniif jecha akka mataa haaddatan ni miidhagsan. Akkuma isaaniif sujuudu isaaniif miidhagsanii fi maqaa isaatiin ala maqaa biraa itti baasan. Ni jedhan, â€œSheeka fuundura mataa lafarra kaaâ€™udha.â€• Rabbiin kakadhe! Dhugumatti, Rabbiif sujuudun Isa fuundura mataa lafarra kaaâ€™udha. Ammas akka isaaniif silati seenan, gara isaanitti tawbatan, maqaalee isaanitiin kakatan ni bareechisaniif. Kuni Rabbii gaditti gooftoolee fi gabbaramtoota isaan godhachuudha. Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿مَا كَانَ لِبَشَرٍ أَن يُؤْتِيَهُ ٱللَّهُ ٱلْكِتَـٰبَ وَٱلْحُكْمَ وَٱلنُّبُوَّةَ ثُمَّ يَقُولَ لِلنَّاسِ
كُونُوا۟ عِبَادًا لِّى مِن دُونِ ٱللَّهِ وَلَـٰكِن كُونُوا۟ رَبَّـٰنِيِّـۧنَ بِمَا كُنتُمْ تُعَلِّمُونَ
ٱلْكِتَـٰبَ وَبِمَا كُنتُمْ تَدْرُسُونَ ٧٩ وَلَا يَأْمُرَكُمْ أَن تَتَّخِذُوا۟ ٱلْمَلَـٰٓئِكَةَ وَٱلنَّبِيِّـۧنَ
أَرْبَابًا ۗ أَيَأْمُرُكُم بِٱلْكُفْرِ بَعْدَ إِذْ أَنتُم مُّسْلِمُونَ ٨٠﴾

Ilma namaa tokkoof Rabbiin kitaaba, hukmii (beekumsaa fi hubannoo seera amantii) fi nabiyyummaa kennee ergasii namootaan, â€œRabbii gadiitti anaaf gabroota taâ€™aa.â€• jechuun hin malu. Garuu [kan inni isaaniin jedhu], â€œKitaaba waan barsiisaa turtanii fi waan qoâ€™ataa turtaniif beektota beekumsa isaanitiin hojjatan taâ€™aa.â€• Malaykoota fi nabiyyoota gooftolee akka godhattan isin hin ajaju. Sila Muslimoota erga taatanii booda kufriitti isin ajajaa?â€• (Suuratu Aali-Imraan 3:79-80)

Ibaadan hundarra kabajamtu ibaadaa salaatati. Dhugumatti, sheekonni, warri ulamaaâ€™a fakkaatanii fi abbootin salaata qoodatanii jiru. sheekonni salaata keessaa wanta hundarra kabajamaa fudhatan. Innis sujuuda. Warri ulamaaâ€™a fakkaatanis salaata irraa rukuuâ€™a fudhatan. Gariin garii yoo qunname isaaf rukuuâ€™a buâ€™a (mataan gadi jedhaaf), akkuma namni salaatu Gooftaa isaatiif rukuâ€™a buâ€™u. Moottonni abbaa irree immoo salaata irraa qiyaama (dhaabbannaa) fudhatan. Isaan gabbaruuf namoonni bilisaa fi gabroonni mataa isaanii irra ni dhaabbatu, isaan immoo ni taaâ€™u. Ergamaan Rabbii sallallahu aleyh wassallam dhimmoota sadan kana balâ€™innaan irraa dhoowwanii jiru. Rabbiin ala wanta biraatif sujuudu irraa akkana jechuun dhoowwe: â€œTokko kan biraatiif sujuudun hin malu.â€• Kuni dhoowwamaa taâ€™uun amanti irraa dirqamaan kan beekkamedha. Sujuudni gosoota ibaadaa daangaa olâ€™aanaa irra gahan keessaa tokkoodha. Mushrikni kuni gosa ibaada kana ilma namaatiif yoo hayyame, ibaadaa Rabbiin ala wanta biraatiif hayyamee jiraa jechuudha. Akkasumas, yeroo nagaha wal gaafatan mataan gadi jechuun sujuuda. Kana ilaalchise jecha Rabbii oltaâ€™aa:

وَإِذْ قُلْنَا ٱدْخُلُوا۟ هَـٰذِهِ ٱلْقَرْيَةَ فَكُلُوا۟ مِنْهَا حَيْثُ شِئْتُمْ رَغَدًا وَٱدْخُلُوا۟
ٱلْبَابَ سُجَّدًا وَقُولُوا۟ حِطَّةٌ نَّغْفِرْ لَكُمْ خَطَـٰيَـٰكُمْ ۚ وَسَنَزِيدُ
ٱلْمُحْسِنِينَ ٥٨

â€œ**Yeroo â€œMagaalatti tana seenaa, ishii irraas iddoo feetanii [nyaata] balâ€™aa nyaadhaa, <u>Balbalichas sujuudaa seenaa</u>, â€œBadii keenya nurraa harcaasiâ€• jedhaa, badii keessan isiniif araaramnaati. Warra toltuu hojjataniis [mindaa] ni daballa.â€• Jenne, [yaadadhaa].â€•** Suuratu Al-

Baqarah 2:58

Asitti **Balbalichas sujuudaa seenaa**, jechuun gadi jedhaa seenaa. Taâ€™uu baannan, kallacha lafa irra kaaâ€™un seenun hin dandaâ€™amuâ€¦

Wanti barbaadame, nafseen wallaaltuun jallattuu taate ibaadaa Rabbii subhaanahu dhiistee uumamtota irraa kan ol guddiste itti qindeessite. Kanaafu, Rabbiin ala kan biraatiif sujuudde, rukuâ€™a buutef, akka salaataf dhaabbatanitti isa fuundura dhaabbatte. Rabbiin ala kan biraatin kakkatte, kan biraatiif nazrii (silati) seente, mataa haadatte, qalma qalte, Mana Isaatin ala kan biraa irra xawaafa gooteâ€¦ uumamtoota irraa wanta gabbartu Gooftaa aalamaatin wal qixxeessite. Namoonni kunniin daâ€™awaa (waamicha) Ergamtootaa kan faallessaniidha. Isaan warra Rabbitti waa qixxeessaniidha. Wanta warri Rabbiin waliin waan biraa gabbaran guyyaa Qiyaamaa jedhan ilaalchise Rabbiin oltaâ€™aan ni jedha:

﴿تَٱللَّهِ إِن كُنَّا لَفِي ضَلَٰلٖ مُّبِينٍ ٩٧ إِذۡ نُسَوِّيكُم بِرَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ٩٨﴾

â€œRabbiin kakanne! Dhugumatti jallinna ifa bahaa keessa turre, yommuu Gooftaa aalamaatti isin qixxeessinu.â€• Suuratu Ash-Shuâ€™uraa 26:97-98â€• Zaadul Maâ€™aad 4/159-161=gabaabbinnaan**)**

> **Rabbiin ala wanta biraatiif sujuudun (kallacha (adda) lafa irra kaaâ€™uu) fi rukuâ€™u buâ€™uun (mataan gadi jechuun) shirkiidha**.

Kanaafu, namoonni masqala dhungachuuf qeeysif gadi jedhanii fi batakiristaana fuunduratti mataa isaanii gadi qaban, shirkii hojjataa jiru. Kana jechuun Rabbiin waliin qeeysotaa fi masqala waaqefataa jiru. Namni Rabbiin waliin waan biraa osoo waaqefatu duâ€™e, Rabbiin irraa araarama hin argatu, gonkuma Gannata hin seenu.Rabbiin subhaanahu wa taâ€™aalaa ni jedha:

﴿إِنَّهُۥ مَن يُشۡرِكۡ بِٱللَّهِ فَقَدۡ حَرَّمَ ٱللَّهُ عَلَيۡهِ ٱلۡجَنَّةَ وَمَأۡوَىٰهُ ٱلنَّارُۖ
وَمَا لِلظَّٰلِمِينَ مِنۡ أَنصَارٖ﴾

â€œDhugumatti, namni Rabbiin waliin waan biraa waaqefate, Rabbiin isarratti Jannata haraama (dhowwaa) taasiseera. Teessoon isaas ibidda. Zaalimootaf gargaartonni wayiitu hin jiran.â€• Suuratu Al-Maaâ€™ida 5:72

---

[1] Maâ€™aariju Tafakkuri wa daqaaâ€™iqu tadabburi -12/403
â€œ**Nawaaqidul Iimaani al-qawliyah wal amalayah**â€• fuula 272-â€¦ Abdulaziz bin Muhammad

Date Created

February 8, 2021
Author
admin